

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№31 (1988) 1 ҚЫРКҮЙЕК 2025 ЖЫЛ

БІЛІМ – басты құндылық

Құрметті оқытушы-профессорлар, студенттер, магистранттар мен докторанттар!

Сіздерді 1 қыркүйек – Халықаралық білім күнімен және жаңа оқу жылының басталуымен шын жүректен құттықтаймын!

Білім – адамзаттың ең үлкен құндылығы және елдің өркендеуі мен дамуының негізі. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев: «Білім – бұл әрбір адамның жеке дамуы мен мемлекетіміздің әлеуметтік-экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ететін басты құндылық. Қазақстандық жас ұрпақ – болашағымыздың кепілі және біз оларға қолдау көрсетуді, сапалы білім беруді әрі ғылыми әлеуетті арттыруды міндетіміз деп білеміз», – деген болатын.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті – осы игі мақсаттарды іске асыруға елеулі үлес қосатын еліміздегі көшбасшы білім ордасы. Қазіргі таңда университетіміздің Ыстамбұл мен Бішкек қалаларындағы филиалдарымен қатар, Омбыда жаңа филиалымыз ашылып, онда да жастар сапалы білім алуда. Сонымен бірге Ресейдің МИФИ Ұлттық ядролық зерттеу университеті мен Қытайдың Солтүстік-батыс университетінің Қазақ филиалдарына талапкер қабылдау әлі де жалғасуда.

Тәуелсіз еліміздің болашағы – білімді ұрпақтың қолында. Ұлы ойшыл әл-Фарабидің «Ісім оңсын десеңіз, сол істің маманы болыңыз» деген қағидасын ұстанып, ізденіс жолында үлкен жетістіктерге жететіндеріңізге сенімдімін. Жаңа, әділетті Қазақстанды бірге қалыптастырып, білім мен ғылымды өркендете берейік.

Жаңа оқу жылында сіздерге мықты денсаулық, отбасыларыңызға құт-береке, еңбектеріңізге табыс тілеймін!

науи зерттеу инфрақұрылымы қалыптасуда. Сонымен қатар ҚазҰУ құрылысының екінші кезеңін іске асыру аясында қалашық аумағында жаңа жатаханалар мен оқу корпустары салынуда.

Ғалымдарымыз еліміздің ғылыми әлеуетін арттыруға және отандық ғылымды дамытуға үлкен үлес қосып келеді. Жаңа білім бағдарламалары мен ғылыми жобаларымыз еліміздің халықаралық беделін арттырып, жас ғалымдардың шығармашылық әлеуетін көтеруге жол ашады.

Биылғы жаңа оқу жылында бакалавриатқа мемлекеттік білім беру гранты бойынша университетімізге – 4014 адам, ақылы негізде – 2611 адам қабылданды. Оның ішінде «Алтын белгі» иегерлері – 116 адам, халықаралық олимпиада жүлдегерлері – 27 адам. Инклюзивті технологияларды пайдалана отырып оқитын мүмкіндігі шектеулі жандардан – 19 адам. Биыл университетіміз 2500-ге жуық шетелдік студенттермен толықты. Мемлекеттік білім беру гранты негізінде 1000-нан астам магистрант, 514 докторант ҚазҰУ-ға оқуға түсті. Жалпы алғанда, бүгінге дейін 2025-2026 оқу

жылы бойынша Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне барлық деңгейлер мен құрылымдық бөлімшелер бойынша 11 530 адам оқуға қабылданды. Университетіміздің Ыстамбұл, Бішкек, Омбы қалаларындағы филиалдарына және Ресейдің МИФИ Ұлттық ядролық зерттеу университеті мен Қытайдың Солтүстік-батыс университетінің ҚазҰУ филиалдарына талапкер қабылдау әлі де жалғасуда.

Жаңа оқу жылында сіздерге мықты денсаулық, отбасыларыңызға құт-береке, еңбектеріңізге табыс тілеймін!

Құрметпен
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ,
Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университетінің
Басқарма Төрағасы –
Ректоры

Техникалық қызмет зертханасы ашылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті базасында BASF Mining Solutions техникалық қызмет зертханасының ашылу салтанаты өтті. Бұл Орталық Азияның тау-кен-металлургиялық саласын дамыту аясында жүзеге асырылып жатқан ауқымды ғылыми жоба.

Айтулы шараға Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма мүшесі-академиялық мәселелер бойынша проректоры Алина Галеева, «Тау-кен өнеркәсібіне арналған шешімдер» бағытының жетекшісі Ростислав Камкин, BASF компаниясының EMEA және Орталық Азия аймағы бойынша аймақтық бизнес-директоры Мильяна Спасич, сондай-ақ BASF Орталық Азияның тау-кен-металлургиялық саласындағы клиенттері мен серіктестері және бизнес-қауымдастық өкілдері қатысты.

Жаңа зертхана минералды шикізатты өңдеу және гидрометаллургия салаларында қол-

данбалы ғылыми зерттеулер жүргізуге, сондай-ақ тау-кен өндірісінің тиімділігін арттыратын инновациялық шешімдерді әзірлеуге арналған.

Мамандардың айтуынша, зертхана BASF-тың флотация мен гидрометаллургия бағыттарындағы жаһандық тәжірибесіне сүйене отырып, кен өндіру саласындағы компанияларға минералдарды бөліп алу, шығындарды азайту және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған шешімдерді ұсынуға мүмкіндік береді.

Әйгерім
ӘУЕЗХАНҚЫЗЫ

Жалғасы 8-бетте

3-бет

Мұнайхимия
зертханасы –
болашақтың
бастауы

4-бет

Ащы
шындықты
ашып жазбасқа
амалы қалмаған

5-бет

Профессор
Сон Ю Джонг:
Қазақ және
корей тілдерін
зерттеп жүрмін

Заң ғылымының дамуында ҚазҰУ-дың үлесі зор

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Фараби кітапханасында Қазақстан Республикасы Конституциясының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

беретін Үкімет» тұжырымдама-сында заңды жалғасын тапқан. Конституция идеяларын жүзеге асыруда Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ерекше рөл атқарады», – делінген құттықтауда. Пленарлық отырыста Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Директорлар кеңесінің төрағасы, заң ғылымдарының докторы, профессор Қайрат Мәмидің құттықтау хаты оқылды. «Қазіргі уақытта бүкіл әлемде түбегейлі өзгерістер орын алуда. Адам құқықтарын қамтамасыз ету мен қорғау, қоғамдық қатынастар жүйесі мен мемлекеттің тұтас жүйесі бірінші орынға шықты. Конституция – Қазақстанның тұрақты даму жүйесін құру мен адам және

азамат құқықтарын қорғаудың негізі болып табылады», – деп атап өтті Қайрат Мәми.

Конференцияға қатысушылар ҚазҰУ-дың еліміздегі заң ғылымының дамуына және жоғары білікті заңгерлерді даярлауға ерекше үлес қосқанын айрықша атап өтті. Бұл оқу орнында Салық Зиманов, Мұрат Баймаханов, Сұлтан Сартаев сынды көрнекті ғалым-конституционалистер еңбек еткен. Олардың құқықтық мемлекет, адам құқықтарының басымдығы, заң мен сот алдындағы теңдік, ұлттық мемлекеттілікті нығайту идеялары 1995 жылғы Конституцияда көрініс тапты.

Жиын барысында сарапшылардың мазмұнды баяндамалары тыңдалды.

Бұдан әрі қатысушылар Конституцияның құқықтық мемлекет, демократиялық институттар мен азаматтық қоғамды қалыптастырудағы рөлін талдап, жаһандану және тұрақты даму жағдайындағы конституциялық құрылысты дамытудың заманауи сын-қатерлері мен алдағы мақсаттарды талқылады.

Гүл БАЯНДИНА

Тұрғын үй сертификаттары табысталды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Қазақстан Республикасы Конституциясының 30 жылдығы мен Білім күні қарсаңында салтанатты іс-шара өтті. Іс-шара аясында жас ғалымдарға тұрғын үй сертификаттары табысталып, ғылыми қызметкерлері марапатталды.

Іс-шараны Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім вице-министрі Гүлзат Көбенова ашып, жас мамандарды қолдаудың маңыздылығын атап өтті.

Салтанатты рәсім барысында түрлі ЖОО оқытушыларына сегіз тұрғын үй сертификаты табыс етілді. Солардың қатарында ҚазҰУ-дың екі қыз-

меткері – ақпараттық технологиялар факультетінің Ақпараттық жүйелер кафедрасының аға оқытушысы Жансая Дүйсенбекқызы және тарих факультетінің Қазақстан тарихы кафедрасының аға оқытушысы Айбүбі Дүйсебаева тұрғын үй сертификаттарына ие болды. Оларға Алматы қаласындағы жаңа тұрғын үй кешендерінен заманауи, жайлы пәтерлер берілді. Бұл – олардың ғылым мен білім саласына қосқан үлесінің жоғары бағалануы.

Сондай-ақ осы күні ғылыми ұйымдардың қызметкерлеріне «Ғылымды дамытуға сіңірген еңбегі үшін», «Тіл жанашыры», «Ғылым үздігі», «Ахмет Байтұрсынұлы» медальдары, құрмет грамоталары мен алғыс хаттар табысталды. Олардың қатарында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 13-тен астам оқытушы, ғалым және қызметкері бар.

Света ӨМІРҒАЛИЕВА

Цифрлық кеңістіктегі жаңа қадам

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті отандық АІТУ платформасында өз арнасын іске қосты. Бұл – университеттің цифрлық кеңістіктегі жаңа қадамы.

«FARABI UNIVERSITY» арнасы – ҚазҰУ-дың АІТУ платформасындағы ресми парақшасы. Мұнда университет жаңалықтары, ғылыми жетістіктер, стартаптар, форумдар, студенттік өмір және қызықты жобалармен таныса аласыз. Сонымен қатар хабарландырулар және маңызды жедел ақпараттар да жарияланып отырады.

АІТУ – қазақстандық ІТ мамандары әзірлеген, қауіпсіздік пен ыңғайлылықты ұсынатын ұлттық алғашқы мессенджер. Деректер Қазақстан серверлерінде сақталады және бұл қауіпсіздік деңгейін арттырады. Мессенджер жеке хабарлама алмасумен қатар қауымдастықтар, жаңалық-

тар арнасы, бейнеқоңыраулар және чат-боттар сияқты функцияларды қамтиды.

Бұдан бөлек, білім орындары мен ұйымдар үшін оқу үдерісін тиімді басқару, ішкі коммуникацияны жақсарту және қауіпсіз ақпарат алмасу мүмкіндіктерін ұсынып отыр.

ҚазҰУ цифрлық трансформацияны қолдап, оқу үдерісін оңтайландыруды және тиімді экожүйе қалыптастыруды көздейді.

Отандық, қауіпсіз әрі ыңғайлы байланыс алаңында ҚазҰУ-мен бірге болыңыз.

АІТУ қосымшасын жүктеп, «FARABI UNIVERSITY» арнасына жазылыңыз! <https://i2.app.link/rYiKkPdM8Vb>

Хэнань ауыл шаруашылығы университетімен ынтымақтастық

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Қытайдың Хэнань ауыл шаруашылығы университетінен келген делегация ҚазҰУ басшылығымен кездесті.

тар бірлескен ғылыми жобаларды жүзеге асыру, студенттер мен оқытушылармен алмасу, академиялық ұтқырлық бағдарламаларын дамыту, халықаралық конференциялар мен тағылымдамалар ұйымдастыру мәселелерін талқылады.

Кездесу қорытындысында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Хэнань ауыл шаруашылығы университеті арасында ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды.

Света ӨБІЛҒАЗЫҚЫЗЫ

Келіссөзді ашқан ҚазҰУ Басқарма Төрағасының орынбасары – бірінші проректор Еркін Дүйсенов қонақтарға ҚазҰУ-дың халықаралық және ғылыми-білім беру қызметі туралы баяндады.

Қытай тарапынан Хэнань ауыл шаруашылығы университетінің ректоры Юэ Цзеюн мырза сөз сөйледі. Ол аграрлық және технологиялық ғылымдар саласында екіжақты ынтымақтастықты дамытып, екі университет арасында тәжірибе алмасуға қызығушылық білдірді.

Кездесу барысында тарап-

Мұнайхимия зертханасы – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің химия және химиялық технология факультеті жанынан ашылған заманауи «Farabi Chem Science» ғылыми кластерінің құрамына кіретін тоғыз зертхананың бірі. Бұл зертхана өткен жылдың 1 маусымында ресми түрде ашылғанын естеріңізге сала кетейік. Ғылыми орталық жетекшісі, химия ғылымының докторы, профессор Ермек Әубәкіровтің айтуынша, зертхана мұнайхимия саласында жан-жақты зерттеу жұмыстарын жүргізуге арналған заманауи құрылғылар және талдау құрал-аспаптарымен жабдықталған.

ты жетілдіру мақсатында кәсіпорындармен тығыз байланыс жасаймыз. Осындай кездесулер барысында отандық компаниялардан түрлі ұсыныстар түсіп жатады. Солардың бірі осы мұнай қалдығынан мұнайлы кокс алу жайында болды. Осы ұсыныс бізді қызықтырып, ғылыми ізденіс, зерттеу жұмыстарын бастап кеттік. Бірнеше жыл зерделедік. Содан 2021 жылдан бастап ауыр мұнай қалдықтарынан моторлы отын дистилляттары мен техникалық өнімдер, оның ішінде

Мұнайхимия зертханасы — болашақтың бастауы

Зертхана негізінен мұнай-химия саласында тереңдетілген зерттеулер жүргізумен айналысады. Мұнда мұнай мен мұнай өнімдерінің құрамы, қасиеті және қайта өңдеу процестері зерттеліп, жаңа инновациялық технологияларды әзірлеу бағытында ғылыми жұмыстар жүргізіледі.

Мұнай – қазақтың «қара маржаны». Ұлттық экономиканың негізгі бөлігін құрайтын қара майға бүкіл елдің тағдыры байлаулы десек, артық айтқандық емес. Өйткені елдің басты асыраушысы екені әмбеге аян. «Сондықтан бізге мұнайды шикідей шетке экспорттағаннан гөрі, қайта өңдеп, тауар түрінде өткізген әлдеқайда тиімді. Бұл жөнінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев үнемі айтып, отандық компанияларға құлаққағыс етіп жүреді», – дейді профессор Ермек Айтқазыұлы.

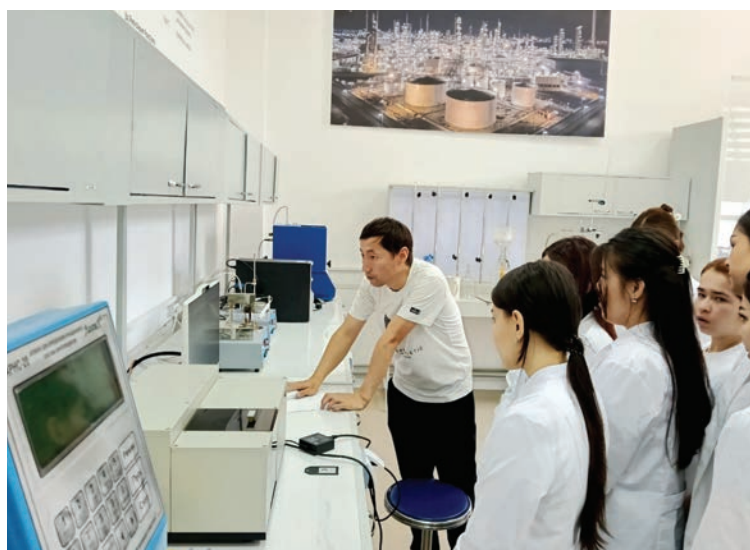
Ол үшін не істемек керек? Бізде мұнайдың қалдықтары өте көп және ол тиімді пайдаланыла бермейді. Отандық мұнайдың құрамында парафин, күкірт басым екенін білеміз. Сондықтан қалдық мол болатыны белгілі. Ал осы ауыр мұнай қалдықтарын өңдеп, кәдеге жаратуға бола ма? Әрине, болады. Профессор Ермек Әубәкіровтің айтуынша, бізде мұнай қалдықтарынан битум, жолға төсейтін өнімдер, күкірт қосылғыштары алынады. Бірақ бұл жеткіліксіз.

– Біз жоғары білім беру мен өндіріс арасындағы байланыс-

мұнайлы кокс алу мақсатында отандық ауыр мұнай қалдықтарын өңдеуге қатысты зерттеу жұмыстарымен айналыса бастадық. Арнайы жоба жасап, 96 млн теңге көлемінде гранттық қаржыландыру ұтып алдық. Үш жылға арналған бұл жобамызды, бұйырмаса, биыл аяқтаймыз. Нәтиже жаман емес. Әйтсе де ғылыми жоба екі-үш жылдың шаруасы емес. Ол жан-жақты терең зерттеуді талап ететін ұзақ ғылыми процесс. Сондықтан бұл жобаны әрі қарай жетілдіре түсу қажет. Осы жерде айта кету керек, «Ауыр мұнай қалдықтарын бағалы техникалық өнімдерге және отын дистилляттарына кешенді өңдеу технологияларын жасау» жобасы ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан қаржыландырылған. Алда тағы да тың зерттеу жұмыстары күтіп тұр», – дейді Физикалық химия, катализ және мұнайхимия кафедрасының меңгерушісі, профессор Ермек Айтқазыұлы.

Қазір зертхана ауыр мұнай қалдықтарын қауіпсіз кәдеге жаратуға арналған ресурстарды үнемдейтін технологияны әзірлеуде. Ал қалдық кокс пен отын дистилляттарын өндіруге шикізат ретінде пайдаланылуда. Аталған технология экологиялық жүктемені азайтып қана қоймай, мұнайды қайта өңдеудің экономикалық тиімділігін де арттырады. Өйткені зертхана қолданып отырған технология сапасы жоғары өнім түрлерін алуға арналған.

– Әлем елдері мұнай қалдықтарын ұқыпты игереді. Оны қайта өңдеп, өнім алуға, нақты тауар ретінде сатуға бейімделген. Біздің елімізде өңдеу ісі

енді ғана жолға қойылып келе жатыр. Мысалы, біз мұнай өндіретін елміз, шикі өнімді экспорттаймыз да, сол мұнай қалдығынан жасалған мың сан өнімді, тауарды пәленбай есе қымбат бағасымен қайта сатып аламыз. Әрине, бәрібірден бола қоймасы анық, алайда осы өңдеу, қайта өңдеу ісіне басымдық бергеніміз жөн. Осы орайда, университеттік жобаларды қаржылындыра бастаған Үкіметке, Ғылым және жоғары білім министрлігіне ризамыз. Алдағы уақытта экономикалық жағынан тиімді жобаларды өндіріске енгізуге, коммерцияландыруға мемлекет қолдау жасаса, ғалымдардың, оның ішінде жас ғалымдардың ынта-жігері артатыны сөзсіз, –

деген ойымен бөлісті профессор Ермек Айтқазыұлы.

Сонымен «Ауыр мұнай қалдықтарын бағалы техникалық өнімдерге және отын дистилляттарына кешенді өңдеу технологияларын жасау» жобасы – келешектің жобасы. Қазір оның негізгі алғышарттары жасалды. Ғалымдардың айтуына қарағанда, бұған дейін кокс тек көмірден алынып келген. Енді мұнай қалдығынан алынған кокс өнім түрлерін одан әрі байыта түспек. Кокс – құнды техникалық өнім. Оны тау-кен металлургия және электроника саласында пайдаланады. Сондықтан бұл жобаның болашағы алда. Қазір патенттеу жұмыстары қолға алынуда.

1. Жобаның мақсаты: Құрамында көміртегі бар шикізат ретінде ауыр мұнай қалдықтарын пайдалана отырып, мотор майлары арқылы бағалы техникалық өнімдер мен отын дистилляттарына кешенді термиялық өңдеудің ресурс үнемдейтін технологиясын жасау.

2. Аналогтардан артықшылығы:

1. Экологиялық тазалық пен тұрақтылық: технология ауыр мұнай қалдықтары мен пайдаланылған мотор майла-

рын қайта өңдеу арқылы қалдық көлемін және қоршаған ортаның ластануын азайтады.

2. Энергия тиімділігі: жоғары өнімділік кезінде төмен энергия тұтынумен ерекшеленеді. Бұл қолданыстағы аналогтармен салыстырғанда, экономикалық тиімділікті арттырады.

3. Әмбебап қасиеті: технология түрлі шикізат түрлеріне оңай бейімделеді әрі мұнай-химия өндірісінің кең ауқымында – жағармайдан бастап, битумға дейін қолдануға жарамды.

4. Қалдықты құнды өнімге айналдыру: көптеген утилизация әдістерінен айырмашылығы – технология нарықта сұранысқа ие өнімдерді (жағармайлар, битум) алуға мүмкіндік береді.

3. Негізгі нәтижелер:

• Құмкөл кен орнының гудроны мен пайдаланылған мотор майларының құрамы заманауи физика-химиялық әдістер арқылы зерттелді.

• 480-520°C температура аралығында ауыр мұнай қалдығынан пайдаланылған мотор майларының қатысуы арқылы қатты өнім (кокс) және сұйық фракциялары (бензин, жеңіл және ауыр газойль) алынып, олардың физико-химиялық қасиеттері және химиялық құрамы анықталды.

• Жобаның нәтижелері бойынша Scopus деректер базасына (Q1) енетін журналдарда екі мақала, сондай-ақ ҚР ЖБҒМ Білім беру сапасын қамтамасыз ету комитеті ұсынған «Нефть и газ» журналында бір мақала жарияланды.

4. Қолданылуы: Әзірленген технология ауыр мұнай қалдықтарын қауіпсіз жоюға мүмкіндік беріп қана қоймай, оларды кокс пен отын дистилляттарын өндіруге арналған бағалы шикізатқа айналдырады. Бұл процесс экологиялық жағдайды жақсартып, мұнай өңдеу ісінің экономикалық тиімділігін арттырады.

Гүлзат
НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

1886 жылы, енді ғана қырыққа толған, жігітағасы жасына жеткен жас Абай алпыстан асқан абыз қариядай: «Қартайдық, қайғы ойладық, ұйқы сергек. Ашуың, ашыған – у, ойың – кермек. Мұңдасарға кісі жоқ сөзді ұғарлық. Кім көңілді көтеріп, болады ермек? ...Жамандар қыла алмай жүр адал еңбек, Ұрлық, қулық қылдым деп қағар келбек, Арамдықтан жамандық көрмей қалмас, Мың күн сынбас, бір күні сынар шөлмек. Алашқа іші жау боп, сырты күлмек, Жақынын тіріде аңдып, өлсе өкірмек. Бір-екі жолы болған кісі көрсе, Құдай сүйіп жаратқан осы демек», – деп келетін аса ойлы, мазмұны терең, көлемі ұзақ атақты өлеңдерінің бірін жазыпты.

Қырыққа толған Абайдың өз заманындағы қазақ қоғамын түгел зерттеп, қоғамның ішкі-сыртқы құбылыстарының барлығын ой елегінен өткізіп, әсіресе осы қазақ қоғамын құрап отырған, осы қоғамда өмір сүріп, тіршілік кешіп жатқан қазақ деген халықтың мінезіне, болмысына байланысты өзінің түйгенін, түйсінгенінің барлығын жүрегі езіліп, жаны шырқырап отырып ақ қағазға түсіріпті.

Жүрегі езіліп, жаны шырқырайтын себебі – көзімен көріп отырған ащы шындықты көзге шұқып, ашып жазбасқа амалы қалмаған... Қазақ мінезіндегі, қазақ болмысындағы жанды ауыртатын барлық кемшіліктер мен келеңсіздіктерді әжуалап отырып, ащы сарказмге салып отырып аяусыз айыптайды. Әсіресе қазақтың бойындағы билікқұмарлықты, даңққұмарлық пен даңғазалықты, қазақтың дүние-мүлік пен байлыққа, мал мен пұлға көзсіз беріле бастағанын, орыстың арзан, алдамшы шен-шекпеніне құлдық ұрып, бодандыққа бас иіп, ашкөздікпен жарысқа түсе бастаған, ұяттан безіп, араны ашыла бастаған бай мен бишікештердің пұшайман күйін Абайдан артық, Абайдан асырып айтқан ақынды қай ғасырдан іздесеңіз де, таппайсыз!

Осынау тақырыпқа, яғни адам бойындағы даңққұмарлыққа, ашкөздікке Абай тағы бір туындысын – «Ескендір» атты тұтас дастанын арнаған еді. Шығыс халқының барлығында ғасырлар бойында жасап келе жатқан, бірнеше нұсқалары өмірге келген осынау Ескендір Зұлқарнайын (Александр Македонский) сюжетіне Абай неге ат басын бұрды? Неге қазақ қоғамынан, сондағы өрттей қаулап, өршіп бара жатқан әлеуметтік-қоғамдық құбылыстардан бір сәт алыс кетіп, әлемдік маңызы бар тақырыпты өз туындысына арқау етті?

Кішкене шегініс жасасақ, Абайға дейін де Шығыстың ең әйгілі шайырлары, ақындары, жыршы, жыраулары осынау Ескендір Зұлқарнайын тақырыбына барған, өз шығармаларын арнаған. Олардың барлығы түгелдей Ескендір Зұлқарнайынды әлемді жаулаған ержүрек қолбасшы, данышпан патша бейнесінде суреттейді. Ал Абай болса араны ашылған, ашкөз, тойымсыз патшаның бейнесін әдебиетке алып келді.

Абайдың аталған дастаны 1909 жылы немере інісі Көкітай Ысқақұлы мен баласы Тұрағұл жарыққа шығарған ақынның тұңғыш өлеңдер жинағында Мүрсейіт Бікеұлының қолжазбаларының 1905 және 1907 жылдардағы нұсқалары негізінде жарияланды. Македония патшасы, әлемнің тең жарымын жаулап алған Александр Македонский (жаңаша жыл санауымыздан бұрынғы 356-323 жылдар) жайында сандаған тарихи еңбектер және көркем шығар-

нында қандай билік жүргізгенін шолып айтуды мақсат етеді.

Ізгілік пен қатыгездікті, жақсылық пен жамандықты бірден ажыратып, ақындық позициясын бірден анықтап, айшықтап жеткізген ақын Абай Ескендір патшаға, оның тұлғасына, тарихи орнына деген өз көзқарасын бірден ажыратып алады.

Оқырман да ақын дүниетанымына тән, авторлық мақсатқа сай ақын Абай қандай гума-

Қан ішер қаһарлы хан ашуы көп,
Атағынан қорқады жұрт
қайғы жеп.

Сол күнде қошеметші
айтады екен,
Ханның ханы, патшаның
патшасы деп.

Атағы талай жерге оның жетті,
Жердің жүзін алуға талап етті.
Есепсіз әскер ертіп,
жарақтанып,
Есіткен елдеріне жүріп кетті, –

Поэманың сюжеттік желісінде ашкөз, қанқұмар патша Ескендірге қарама-қарсы бейне ретінде ғұлама ғалым, данышпан, дана қария Аристотель бейнеленеді. Поэманың көркемдік шешімі ретінде ақын Абай өз шығармасында арнайы Аристотель сөзіне кезек береді.

Дүниені жаулап, ашу мен қатыгездікке ерік берген, тоқтау, қанағат, рахым дегенді білмеген қанқұмар патшаға Аристотельдің сөзі ой салады. Қатыгез патшаны райынан қайтарады. Адам баласының көзі тірісінде дүниеге тоймайтынын, барға қанағат етпейтінін мегзей отырып, поэма кейіпкері Аристотель:

– Таразыны әпкел де,
сүйекті сал,
Бір жағына алтын сап,
өлшеп қара!

– Бұл – адам көз сүйегі, –
деді ханға.
Тоя ма адам көзі мың мен
санға?
Жеміт көз жер жүзіне
тоймаса да,
Өлсе тояр, көзіне құм құйғанда.

Кәпір көздің дүниеде
араны үлкен,
Алған сайын дүниеде
тоя ма екен?
Қанша тірі жүрсе де, өлген күні
Өзге көзбен бірдей-ақ
болады екен.

Ашуланба, ей, патшам,
айтайын дат:
Алтын қақпа бермеді
сізге рұқсат.
Сый сұрадың, бергені –
бір қу сүйек,
Мұны көріп, алыңыз
сіз де ғибрат! –

деп терең астарлы өсиет сөзін айтады. Поэманың аяқталар тұсындағы осынау шумақтар шығарманың күллі көркемдік шешіміне сыйып тұрған тақырыптық-идеялық ойды, автордың концептуалды көзқарасын, терең дүниетанымын аңғартады.

Поэманың идеялық, көркемдік жаңалығы да, алдымен, осынау авторлық шешімдегі ақынның өзіндік толғаныстарынан нәр алады. Демек, Абай сомдаған көркем бейнелер тарихи кезеңдер шындығын авторлық идеяға сәйкес қайтара жаңғыртып, қайтара құбылтып, мүлдем жаңаша мазмұндық аяда оқырманға ұсынуға болатынын көркемдік тұрғыдан дәлелдеді.

Түйіндей айтқанда, адам пенденің табиғатындағы, тегіндегі, болмысындағы болатын кісілік қасиеттерінің ішіндегі адамзатқа жау, адамды жарға жығатын, аздыратын, бір-біріне жау, дұшпан ететін ең бір мерез мінездерді ашық айыптаған, ащы сынаған.

Қай ғасырда болсын күн тәртібінен түспей келе жатқан тақырыпта хакім Абай әлемдік дүниетаным биігінен, парасат биігінен, мәңгі құнын жоймайтын гуманизм биігінен ой толғайды. Бүгінгі күнге дейін құнын, бағасын бір мысқал да төмендетпеген, көркемдік сапасы кемел, теңдессіз, поэтикалық қуаты орасан зор поэзиялық туындыларын өмірге әкелді.

Қансейіт ӘБДЕЗҰЛЫ,
Абай ғылыми-зерттеу институтының жетекші ғылыми қызметкері

Ащы шындықты ашып жазбасқа амалы қалмаған

нистік құндылықтарды, адамгершілік қасиеттерді алдыңғы қатарға шығарғысы келгенін бірден аңғарады. Сондықтан поэманың басталуындағы алғашқы шумақтардың өзімен-ақ Абай өз дүниетанымын, адамзат тарихында орын алған заманауи оқиғаларға қатысты өз бағасын бүркемелемей, астарламай, ақ пен қараны бөліп тастағандай етіп оқырманға ашық, тайға таңба басқандай түсінікті әрі поэтикалық аяда шашыратып алмай, түйіндеп, жинақтап жеткізеді. Поэманың:

Осы жұрт Ескендірді
біле ме екен?
Македония шаһары –
оған мекен.
Филипп патша баласы,
ер көңілді,
Мақтан сүйгіш, қызғаншақ
адам екен.

Филипп өлді, Ескендір
патша болды,
Жасы әрең жиырма бірге
толды.
Өз жұрты аз көрініп, көршілерге
Көз алартып қарады
оңды-солды.

Сұмдықпен ғаскер жиып
қаруланды,
Жақын жерге жау болды,
тұра аттанды.
Көп елді күтінбеген қырды,
жойды,
Ханды өлтіріп, қаласын
тартып алды.

Жазасыз жақын жердің
бөрін шапты,
Дарияның суындай
қандар ақты.
Шапқан елдің бөрін де
бодам қылып,
Өкіметін қолына тартып апты.

Ескендір елде алмаған
хан қоймады,
Алған сайын көңілі
бір тоймады.
Араны барған сайын
қатты ашылып,
Жердің жүзін алуға ой ойлады.

деген жолдармен басталуында осындай үлкен авторлық мақсат жатқанын байқамау мүмкін емес.

Ақын және заман, ақындық дүниетаным және тарихи тұлға болмысы категорияларын Абай саналы түрде жіктеп, жіліктеп көрсеткісі келмегенімен, осынау поэма шумақтарының мазмұнынан, поэтикалық астарынан қазақ оқырманы ақын мегзегелі отырған гуманистік, қала берді, адамзаттық құндылықтарды жан жүрегімен қабылдайды.

Ең бастысы, ақын дүниетанымындағы рухани құндылықтардың бір адамның, яғни белгілі тарихи тұлғаның өмірбаянына қатысты, сол кезеңдегі өткен тарихи оқиғалар арқылы қалайша жарқырап көрініс табатынына куә боламыз. Поэманың астары қалың сюжетке құрылуы, ішкі динамикасының ширақ, жинақы болып келуі, өте тартымды жатық тілі, ең бастысы, шығарманың көркемдік сапасынан, поэтикалық жүйесінен Абай қолтаңбасының айшықты көрінуі поэманың ең басты құндылығы ретінде бағалануы тиіс.

Ақынның көркемдік қабылдауында Ескендір сияқты тарихи тұлғаның жеке тағдырынан бастау алатын сюжеттік желі өрби келе, поэманың көркемдік шешіміне орай, айрықша әсерлі, айрықша тартымды, тағылымдық, тәрбиелік маңызға ие болады. Яғни жеке тұлғаның өмірінен алынған тарихи оқиғалар шоғыры көркемдік дүниетаным, философиялық ой-толғамдар арнасында ақын үшін бүкіл адамзаттық идеяларды көтеруге мол мүмкіндіктер ашты.

Тарихи тұлға Ескендір патшаның қанқұмарлығы, тойымсыздығы, дүниеқоңыздығы сияқты жағымсыз қасиеттері шығарма арқауында үзбей жалғасып, бір-бірімен іштей сабақтасып отыратын сюжеттік оқиғалар арқылы оқырманға әсерлі жеткізіледі.

Профессор Сон Ю Джонг Қиыр Шығыс кафедрасында корей тілі мен мәдениетін оқытуда мол тәжірибеге ие. Сондай-ақ ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуде жоғары білікті маман.

Өткен жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мен Korea Foundation арасында 2025 жылдың 20 қаңтары мен 2026 жылдың 31 тамызы аралығында Korea Foundation қаржылық қолдауымен шақырылған профессорды шығыстану факультетінің Қиыр Шығыс кафедрасына жіберу туралы келісімге қол қойылды. Осы келісім аясында Оңтүстік Кореяның Ханкук шет тілдер университетінің профессоры Сон Ю Джонг аталмыш кафедраға келіп, студенттерге дәріс пен тәжірибелік сабақтар жүргізуді бастады.

– Профессор, бүгінгі сұхбатты Оңтүстік Корея мен Қазақстанның білім беру саласындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтардан бастасақ.

– Ең алдымен, университет газетінің оқырмандарына сәлем жолдағым келеді. Қазақстан мен Оңтүстік Кореяның білім беру саласындағы ұқсастықтарына тоқталайын. Қазақстан үкіметінің білімге үлкен мән беруі, мемлекеттік деңгейдегі қолдау мен ата-аналардың жоғары білімге деген ынтасы біздің елдегі жағдайға өте ұқсас. Ал айырмашылықтарға келсек, біріншіден, оқу жылының жүйесінде өзгешелік бар. Оңтүстік Кореяда оқу жылы наурыз айында басталып, жылына екі семестрге бөлінеді. Ал Қазақстанда оқу жылы қыркүйекте басталады. Сондай-ақ Оңтүстік Кореяда мектеп жүйесі 12 жылдық болса, Қазақстанда 11 жылдық. Әсіресе біздің елдегі бастауыш мектептерде оқушылардың жетістігіне баға қойылмайды, оның орнына тәжірибе мен әртүрлі іс-шараларға басымдық беріледі. Қазақстан мектептерінде оқушы саны көп болғандықтан, сабақтар таңертең және түстен кейін болып бөлінеді. Ал бізде оқушы саны аз болғандықтан, таңертең негізгі сабақтар, түстен кейін түрлі үйірмелер өткізіледі. Екіншіден, мектеп түрлерінде айырмашылық бар. Бізде 10-сыныптан бастап оқушылар қабілетіне

Профессор Сон Ю Джонг:

Қазақ және корей тілдерін зерттеп жүрмін

қарай арнайы мектептерге (мысалы, шет тілдері, ғылым, өнер мектептері) түсе алады. Қазақстанда болса ерте жас-тан-ақ шет тілі, математика, физикаға басымдық беретін мектептер бар. Сонымен қатар кәсіптік мектептер Қазақстанда Оңтүстік Кореяға қарағанда жүйелі жұмыс істейді. Үшіншіден, жоғары білімде айырмашылықтар көп. Екі елде де семестр шамамен 15-16 аптаға созылады. Бірақ біздің елде студенттер қалаған пәндерін таңдайды, ал Қазақстанда пәндер көбінесе оқу орны тарапынан бекітіледі. Сондай-ақ бізде семестр соңғы емтиханмен аяқталса, Қазақстанда емтиханнан кейін 3-4 апталық тәжірибе кезеңі өтеді. Бұл студенттердің теорияны тәжірибе жүзінде қолдануына мүмкіндік береді. Осылайша айырмашылықтарға қарамастан, екі ел де болашақ ұрпаққа сапалы білім беру үшін барлық күш-жігерін салып отыр.

– Екі ел арасындағы байланыстың артуы білімге де оң әсер етіп келеді. Біздің студенттер корей тілі мен мәдениетін қаншалықты меңгеріп жатыр?

– Оңтүстік Корея мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынас 1992 жылдан бастап стратегиялық серіктестік деңгейіне дейін дамып, саясат, экономика, мәдениет, білім және кадр алмасу салаларында кеңейіп келеді. Білім беру саласында да түрлі мемлекеттік және жеке ұйымдардың қолдауымен студенттер екі ел арасында алмасып оқып жүр. Менің байқауымша, қазақстандық студенттер корей тілін жақсы меңгеруде. Оңтүстік Кореяда оқып келгендер тілді де, мәдениетті де жақсы біледі. Ал бізде болмаған студенттердің өзі корей тілін еркін меңгеріп, медиа арқылы корей мәдениетін жақсы танып жатыр. Қиыр Шығыс кафедрасында «Шығыстану» және «Аударма ісі» мамандықтары бойынша өткен республикалық олимпиадада студенттердің корей тілін жетік меңгергенін және біздің ел туралы кең бі-

лімге ие екенін көріп таңғалдым.

– Қазіргі уақытта қандай зерттеу жобаларын жүргізіп жатырсыз? Студенттердің қызығушылығы қандай?

– Корей және қазақ тілдерін салыстырмалы тілтанымдық тұрғыда зерттеп жүрмін. Нақ-

– Қазақ және корей тілдері жалғамалы тіл болғандықтан, бастапқыда үйрену оңай болды. Бірақ грамматикалық кейбір ерекшеліктер қиындық туғызады. Мысалы, корей тілінде «мені көмектесіңіз» деп айтса, қазақ тілінде «маған көмектесіңіз» деп айтылады. Өзім

осындай қателерді жиі жіберемін. Дегенмен қасымда көмектесетін оқытушылар мен студенттер бар. Сондықтан болашақта қазақша еркін сөйлеймін деген сенімдемін.

– Аударма мәселесіне келсек, өзіңіз тәжірибе жасап көрдіңіз бе?

– Қазақ тілі деңгейім кәсіби аудармаға жетпегендіктен, әзірге тек сабақ барысында қарапайым сөйлемдер мен ән мәтіндерін аударып көрдім. Нағыз кәсіби аударма үшін екі тілдің грамматикалық, құрылымдық және мәдени ерекшеліктерін жетік білу қажет. Болашақта студенттерге кәсіби аудармашы болуға көмектескім келеді. Қазір аударманы жеңілдететін түрлі технологиялар бар: Google Translate, ChatGPT және басқа да құралдар. Бірақ оларды сын көзбен қарап қолдану қажет. Студенттерге дәстүрлі әдіспен де, жаңа технологияларды пайдаланып та аударма жасау машығын дамытқан жөн. Машина жасаған аударманы грамматикалық, құрылымдық және мәдени тұрғыдан түзету қабілеті кәсіби деңгейге жеткізеді.

– Болашаққа жоспарыңыз қандай?

– Жеке мақсатым – қазақ мәдениетіне толық бейімделіп, қазақ тілін жетік меңгеру. Ал кәсіби мақсатым – қазақ және корей тілдерін салыстырмалы грамматикалық тұрғыдан зерттеп, оқулықтар мен оқу құралдарын жазу. Сондай-ақ студенттермен өмірлік тәжірибеммен бөлісіп, олармен етене жұмыс істегім келеді.

– Әңгімеңізге рақмет.

Сұхбаттасқан
Еңлік АҚЖІГІТ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың журналистика факультетінің профессоры Мәншүк Мұқашева Астрахан қаласында өткен X мерейтойлық Халықаралық Каспий медиафорумына қатысты.

Форум аясында Каспий маңы елдері арасындағы ынтымақтастықты дамыту, жаңа логистикалық дәліздердің мүмкіндіктері, бұқаралық ақпарат құралдарының мәдениетаралық диалогтағы рөлі және медиа саласындағы заманауи технологиялар мәселелері талқыланды.

Ауқымды шараға Қазақстан, Түрікменстан, Өзбекстан және Ресей Федерациясының түрлі аймақтарынан келген 1000-нан астам делегат қатысты. Форум жұмысы-

Медиа саласындағы заманауи технологиялар жайы талқыланды

на Астрахан облысының губернаторы Игорь Бабушкин, Қазақстан Республикасының Ресей Федерациясындағы төтенше және өкілетті елшісі Дәурен Абаев, Өзбекстан мен Иран елшілері, ТАСС ақпарат агенттігінің бас директоры Андрей Кондрашев, сарапшы журналистер мен медиа жетекшілері қатысты.

Профессор Мәншүк Мұқашева «Өсу нүктелері: дәстүрлер мен медиа білім берудегі жаңа бағыттар» тақырыбында өткен сессияда спикер ретінде сөз сөйлеп, цифрлық трансформация жағдайындағы журналист кадрларын даярлаудың өзекті мәселелері мен келешегіне тоқталды. Сондай-ақ фо-

рум аясында ол В.Н.Татищев атындағы Астрахан мемлекеттік университетінің ректоры Игорь Алексеевпен кездесу өткізіп, екіжақты академиялық ынтымақтастықтың келешегін талқылады.

Каспий медиафорумы медиа коммуникация мен білім беру салаларындағы тәжірибе алмасу мен кәсіби байланысты кеңейтуге арналған тиімді алаң болды.

Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-дың Баспасөз
қызметі

В Послании Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Справедливый Казахстан: закон и порядок, экономический рост, общественный оптимизм», отмечено, что «фундаментальные изменения происходят в общественном сознании, повышается уровень правовой культуры граждан, в обществе формируются новые модели поведения и укореняются новые ценности». В этой связи одной из актуальных задач современного этапа развития казахстанского общества, неразрывно связано с формированием правовой культуры несовершеннолетних.

О значении правового воспитания школьников

направленных на охрану, либо признание, восстановление нарушенного или оспариваемого гражданско-правового субъективного права в виде имущественных и личных неимущественных прав и благ.

В отношении несовершеннолетних есть определенные возрастные ограничения. Лицо, достигшие четырнадцати лет не в полном объеме обладают дееспособностью, а лишь частичной. Например, они могут совершать сделки сами, но, как правило, с согласия законных представителей. В то же время они вправе самостоятельно распоряжаться своим заработком, иными доходами и созданными ими объектами права интеллектуальной собственности, а также совершать мелкие бытовые сделки. Несовершеннолетние до 14 лет из-за уровня своего развития не всегда могут понимать и осознавать значение своих действий. Поэтому сделки от их имени совершают законные представители. Вместе с тем, если сделка затрагивает интересы несовершеннолетнего, являющихся, например собственниками, например собственниками жилого помещения, то тогда требуется согласие органа опеки и попечительства. Имущественные права несовершеннолетнего также закреплены и в Кодексе РК «О браке (супружестве) и семье».

Сегодня широкое распространение получил так называемый «школьный буллинг», которое стало соотноситься с негативной статистикой детских побегов и суицидов. Среди его основных причин называется травля, связанная с отсутствием позитивных взаимоотношений со своими сверстниками. По данным ЮНЕСКО, каждый третий учащийся во всем мире заявляет, что хотя бы раз в течение года подвергался физическому насилию. Ежемесячно издевательствам подвергается каждый третий ученик. Эти явления оказывают серьезное воздействие не только на успеваемость, но также на психическое здоровье учащихся.

Выступающими было рекомендовано школьникам, что при выявлении случаев буллинга, а также травли учащихся в социальных сетях рекомендуется поставить в известность администрацию школы. В отсутствие взаимопонимания следует обратиться в полицию или суд. В этой связи, несовершеннолетнего непосредственного «агрессора» можно привлечь не только к уголовной, но и гражданской ответственности, которые могут одновременно наступать в зависимости от правонарушения.

К гражданско-правовой ответственности несовершеннолетний правонарушитель привлекается по решению суда. Это означает, если он и его законные представители отказываются добровольно возмещать ущерб пострадавшему, он может обратиться в суд с иском. В гражданском процессе не предусмотрено мер пресечения, задержания и иных принудительных мер. Доказательства по делу собирают и представляют сами истец и ответчик. Пострадавший несовершеннолетний и его законный представитель имеет право требовать в суде опровержения порочащих честь, достоинство или деловую репутацию сведений, если распространивший такие сведения не докажет, что они соответствуют действительности. Кроме этого, возможна компенсация морального вреда. Следует учитывать, что до 14 лет за несовершеннолетних вред будут возмещать родители.

В ходе проведения данной встречи учащимися были заданы вопросы самого различного характера, на которые выступающими были даны исчерпывающие ответы. В целом, данное мероприятие вызвало широкий и живой интерес у школьников, которые выразили желания почаще встречаться с преподавателями юридического факультета.

Саида АСАНОВА,
PhD доктор, и.о. доцент

Формирование культуры чистоты

Современные мегаполисы представляют собой не только центры урбанизации и экономического развития, но и индикаторы общественной культуры, в том числе уровня экологической ответственности населения. Примеры европейских городов, таких как Гамбург и Прага, демонстрируют, что чистота городской среды является результатом комплексного взаимодействия развитой инфраструктуры, эффективных коммунальных служб и экологического сознания граждан. Система водоотведения, регулярная уборка улиц и общественных пространств, раздельный сбор отходов и осознание личной ответственности каждого жителя за чистоту своей страны формируют гармоничную среду, обеспечивающую не только комфорт, но и здоровье населения.

В Казахстане, несмотря на активные шаги в сторону модернизации городской инфраструктуры, проблема загрязнения остается актуальной. Загрязненность воздуха, скопление бытового мусора, недостаточное внимание к очистке улиц и водоотведению создают не только визуальный дискомфорт, но и наносят ущерб экологии и здоровью граждан. Понимание важности экологической культуры было отражено в выступлении Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Токаева на четвертом заседании Национального курултая. Глава государства отметил, что инициатива «Таза Қазақстан», первоначально воспринимаемая как государственная программа, превратилась в мощное общественное движение, находящее отклик среди населения. Президент подчеркнул, что поддержание чистоты не должно рассматриваться исключительно как обязанность коммунальных служб – это показатель уровня социальной ответственности, осознанности и уважения к окружающей среде, присущих каждому члену общества.

Япония – яркий пример системного подхода к культуре чистоты: забота о порядке заложена в общественные и образовательные институты. Экологическое воспитание начинается с детского сада и охватывает весь учебный процесс. Школьники участвуют в коллективной уборке (осодзи), развивая практические навыки, социальную ответственность и уважение к труду. Такой подход формирует поколение, для которого чистота – естественная норма жизни. Применение подобной практики в Казахстане, особенно в образовательных учреждениях, могло бы способствовать формированию устойчивого экологического сознания. Однако на сегодняшний день наблю-

дается недостаточный уровень осознания личной ответственности за чистоту среди молодежи: многие студенты пренебрегают элементарными нормами поддержания порядка, оставляя мусор в аудиториях и общественных пространствах. В этой связи университеты должны играть ключевую роль не только в передаче академических знаний, но и в воспитании гражданской ответственности и экологической культуры.

Казахский национальный университет имени аль-Фараби уделяет значительное внимание вопросам экопросвещения. В рамках реализации Постановления Правительства Республики Казахстан от 31 октября 2024 года № 910 «Об утверждении Концепции развития экологической культуры «Таза Қазақстан» на 2024–2029 годы» университет внедрил целый комплекс мероприятий, направленных на воспитание экологически ответственного поведения у студентов. Помимо традиционных субботников и кампаний по озеленению территорий, проводятся образовательные программы, лекции и интерактивные занятия, способствующие формированию осознанного отношения к вопросам экологии.

Чистота общественного пространства – это не просто комфорт, а показатель социальной ответственности. Ее осознание на массовом уровне станет шагом к устойчивому развитию, где культура чистоты – не временная инициатива, а общественная ценность. Казахстан, находясь в процессе модернизации, имеет потенциал для интеграции передового экологического опыта.

Дана БАЙТУКАЕВА,
и.о. доцента кафедры
международного права
Айна ОТАРБАЕВА,
старший преподаватель
кафедры международного
права

Diplomatic relations between Kazakhstan and Malaysia were officially established on March 16, 1992. Since then, the constructive and trustworthy partnership between the two nations, grounded in mutual respect and shared values, has continued without interruption. Over the decades, bilateral relations have steadily developed in political, economic, cultural, and multilateral spheres.

at the Academy of Islamic Studies (APIUM), Universiti Malaya. A distinguished scholar, his expertise spans Islamic history, medieval and Renaissance studies, Islamic civilization, Muslim societies, and interdisciplinary research bridging Islamic studies

retical foundation for academic collaboration between Malaysia and Kazakhstan. Her teaching has significantly shaped students' foundational understanding in the field, underscoring the depth of her influence. Dr. Asyikin binti Ab Halim, a PhD graduate

and relevance. The department thrives on intergenerational academic continuity. Senior faculty members actively mentor emerging scholars, who in turn contribute meaningfully to the department's intellectual growth. Among the rising talents: Annuar Ramadhan bin Kasa received the prestigious Ryoichi Sasakawa Young Leaders Fellowship (SYLFF), Adlin Shaimi Baharom researches charitable organizations in civil society, combining theoretical analysis with practical fieldwork. Mohammad Fikri bin Mohd Bakri collaborates internationally and offers valuable expertise in Malay culture, history, and language – particularly beneficial for Kazakhstani researchers. The department's smooth functioning owes much to Madam Siti Hajar binti Yahaya, whose exceptional organizational skills enable faculty and international researchers to operate efficiently. Her support has been instrumental in fostering academic exchange between Kazakhstan and Malaysia, including researcher mobility and doctoral internships. Mr. Mat Razi bin Abd Talib, who joined the department this year, contributes to strategic planning and ensures effective collaboration within the academic team.

Under the leadership of Professor Mohd Roslan, the department has flourished as a dynamic center of Islamic scholarship. His strategic vision, ability to build and lead a strong academic team, and dedication to supporting research endeavors have been instrumental in maintaining the academic reputation of the department's core publications – Journal of Al-Tamaddun and Al-Muqaddimah – as respected scholarly journals. Thanks to Professor Roslan's consistent editorial oversight and high standards, Journal of Al-Tamaddun has been indexed in Scopus continuously for over 13 years, and today stands among the leading international journals in Islamic studies. This long-term achievement not only reflects the department's research capacity but also significantly contributes to enhancing Malaysia's global visibility in the field of Islamic civilization studies.

The opportunity to establish direct academic collaboration with this prestigious scholarly community has already begun to take shape through ongoing cooperation between the Department of Religious and Cultural Studies at the Faculty of Philosophy and Political Science of Al-Farabi Kazakh National University (KazNU) and the Department of Islamic History, Civilization, and Education at Universiti Malaya. This cooperation includes faculty exchange, joint research projects, PhD supervision, and academic internships. Building personal and professional ties with the scholars of Universiti Malaya is not a one-time academic achievement, but rather a solid foundation for long-term partnership. We believe that such collaborations will open valuable opportunities for the new generation of Kazakhstani researchers, including joint publications, bilateral research projects, academic exchange programs, and participation in international conferences.

**Professor
Ainur KURMANALIYEVA**

Academic bridge between Kazakhstan and Malaysia: the Experience of APIUM (Academy of Islamic Studies, University of Malaya)

enjoys international recognition. This journal features scholarly research on Islamic history and civilization and is indexed in major databases such as Scopus and the Emerging Sources Citation Index (ESCI), reflecting its high academic impact.

In addition to the Journal of Al-Tamaddun, published under the auspices of the Academy of Islamic Studies (APIUM), it is worth mentioning several other high-quality academic journals that highlight APIUM's diverse scholarly potential. Notably, Al-Bayan: Journal of Qur'an and Hadith Studies, which focuses on Qur'anic and Hadith scholarship, and Al-Afkar: Journal of Aqidah and Islamic Thought, dedicated to theology and Islamic philosophy, The Jurnal Fiqh: fiqh issues, usul fiqh, contemporary fiqh issues and maqasid-shariah. These journals are published by specialized departments within the Academy and clearly demonstrate APIUM's multidisciplinary research strength while offering wide-ranging opportunities for scholars working within the Islamic intellectual tradition.

The Department of Islamic History, Civilization, and Education at Universiti Malaya represents a vivid example of a multidisciplinary approach in the field of Islamic studies. In collaboration with Islamic Studies programs, the department provides comprehensive academic pathways from undergraduate to doctoral levels. Its academic staff comprises highly qualified scholars specializing in various subfields of Islamic studies.

Professor Dr. Mohd Roslan bin Mohd Nor serves as the Head of the Department of Islamic History, Civilization, and Education

with the social sciences. He has held visiting positions at prestigious institutions such as the Al-Maktoum Institute (Scotland), Minzu University (China), and Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan). His prolific academic output includes publications in Scopus and Web of Science-indexed journals, as well as several award-winning books. Affectionately known as «Prof» among colleagues, he is widely respected both locally and internationally. His pivotal role in the development of the Al-Tamaddun journal – from its founding to its Scopus indexing – exemplifies his unwavering commitment to scholarly excellence. Associate Professor Dr. Ahmad Faisal bin Abdul Hamid specializes in Islamic manuscripts, written Islamic heritage, and Islamic civilization. Since 2003, he has authored over 250 scholarly articles in national and international journals. His teaching and supervision of diverse student cohorts, including Arabic-speaking researchers, reflect his global academic reach. Associate Professor Dr. Aizan binti Ali Mat Zin focuses on Islamic history and civilization, Islamic institutions, education systems, and manuscript studies. Her extensive publications cover topics such as Islamic architecture and education in Malaysia. She actively participates in international conferences and serves as a subject-matter auditor for the Malaysian Qualifications Agency (MQA). Her recent research on mental health offers timely insights with both national and global relevance. Dr. Nurhayati binti Hamzah has garnered strong student interest through her course on Islam in Central Asia, which lays a theo-

from the University of Birmingham, brings deep expertise in Islamic history and civilization. Her research on Malay migration and settlement patterns provides multifaceted perspectives on Malaysia's historical development. Dr. Shuaibu Umar Gokaru explores classical Islamic sciences and the intellectual heritage of the Muslim world. His work integrates traditional Islamic knowledge with modern methodologies. Particularly relevant to Kazakhstani scholars is his study of al-Farabi's philosophical language in relation to Qur'anic verses, offering fresh interpretive frameworks. Dr. Muhammad Halis bin Ibrahim focuses on modern history, social sciences, and contemporary civilizational studies. As a dynamic young scholar, he bridges theory and practice, enhancing student engagement. His innovative teaching – conducted in museums, archives, and historical libraries – demonstrates a commendable pedagogical approach. Dr. Ainul Asyraf bin Lokman, with a PhD in Middle Eastern Studies, researches the Jerusalem issue, Arab-Israeli conflict, Palestinian question, and Islamic civilization. Notably, he transitioned directly from undergraduate to PhD studies due to exceptional academic performance – a rare privilege in Malaysia's education system. He is now a key contributor to the department's research initiatives. Dr. Muhammad Abdelhamid Salem Katawneh investigates the continuity between Islamic philosophy and Qur'anic knowledge, examining the intersections of religion, philosophy, and science. His work is expected to resonate strongly with Kazakhstani scholars due to its depth

In 1996, Kazakhstan opened its first embassy in Southeast Asia in Kuala Lumpur, while Malaysia registered its embassy in Astana that same year. Today, cooperation between the two countries actively continues within both regional and international frameworks, and since 1996, the cities of Astana and Putrajaya have held the status of sister cities.

Building on the solid foundation of diplomatic and cultural ties, academic exchange, joint research projects, and comprehensive scientific studies have become a vital bridge enhancing mutual understanding and cooperation in science and education between Kazakhstan and Malaysia. In this context, Malaysia's higher education system is notably represented by its oldest and most prestigious public research university – Universiti Malaya (UM). According to the QS World University Rankings 2025, UM ranks 58th globally and has consistently been among the world's top universities for several years.

It would not be an exaggeration to say that a significant portion of Universiti Malaya's (UM) academic success and its strength as a research university is owed to the Academy of Islamic Studies (APIUM). This academic entity was established in 1981 following the incorporation of the Kelantan Foundation for Higher Islamic Studies into the university structure. Today, the Academy comprises nine departments organized under four main divisions, including departments such as Shariah Studies, Theological Studies, and Islamic History and Civilization. APIUM offers a wide range of educational programs from undergraduate to master's and PhD levels. The Academy attracts students from various parts of the Muslim world, including Central Asia, and places a strong emphasis on integrating traditional Islamic knowledge with modern academic disciplines, thereby fostering a holistic and balanced learning environment.

In the context of deepening scientific cooperation between Kazakhstan and Malaysia, the Department of Islamic History and Civilization at Universiti Malaya holds a particularly prominent place. Established in 1996 as part of APIUM, the department has evolved into a leading center for the study of Islamic heritage and thought. Additionally, it is renowned for publishing the Journal of Al-Tamaddun, a respected academic journal that

Техникалық қызмет зертханасы ашылды

Басы 1-бетте

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30,
ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер
орталығында теріліп, беттелді.
«Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі
редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды,
үш компьютерлік беттен асатын материалдар
қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала
көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.